

ATATÜRK'ÜN BUYRUĞIYLA TÜRK TARİH KURUMU İÇİN HAZIRLANAN BİR PROGRAM TASARISI

ULUĞ İĞDEMİR

Atatürk, büyük işleri milletce yapmayı severdi. Sivas kongresi ve Büyük Millet Meclisinin Ankara'da toplanması onun bu değişmez ilkesinin birer örneğidir. O, en karışık, en zor durumda olduğu günlerde bile Büyük Millet Meclisinin incelemelerinden kaçınmamış, yanlış yorumları her kez doğru yolu bulan zekâsiyle düzeltmiş, arkadaşlarını büyük ülküsü çevresinde toplamasını başarmıştır.

Eğer onun bu, büyük işleri milletce yapma, çabası olmasaydı, yüz yıllarca sağdan sola yazmaya alışmış bir ulusu, aklın almıyacağı kadar kısa bir süre içinde soldan sağa yazmaya alıştırmalıydı?

Dil devriminde de Atatürk bu yolu tutmuş, bütün aydınları öz Türkçe ülküsü çevresinde birleştirerek halk ağzından yüz binlerce sözcüğün çabucak derlenmesini sağlamıştır.

1935 yılı yazında Atatürk'ün tarih alanında da böyle bir çabasını görüyoruz. Tarih, daha ziyade bilim adamlarının çalışacağı bir uzmanlık dalıdır. Ama aydınların ve halkın da bu alanda yapacağı bazı işler bulunabilir. İşte Atatürk bunu sezmiş ve Türk Tarih Kurumu'nun çalışmalarına hız vermek, bir çok büyük işlerin kısa zaman süresi içinde başarılı olduğunu görmek için devletin ve halkın çalışmalara katılmasını istemiştir. Bir örneğini aşağıda göreceğiniz program tasarısı Atatürk'ün bu engin görüşü ve isteği ile meydana gelmiştir.

Programın giriş kısmı Türk Tarih Kurumu'nun o zamanki Başkanı Sayın Hasan Cemil Çambel'in kaleminden çıkmıştır. Fakat asıl program Atatürk tarafından Florya'da Sayın Prof. Dr. Âfet İnan'a ve Sayın Hasan Cemil Çambel'e dikte edilmiştir. Prof. Âfet İnan'ın ve Sayın Hasan Cemil Çambel'in el yazılarıyla yazılmış müsveddelerden bazı sahifelerin fotokopilerini veriyorum.

Bu program tasarısı yine Atatürk'ün buyruğu ve Sayın Hasan Cemil Çambel'in imzasını taşıyan 15 Temmuz 1935 tarihli bir yazı ile

o zaman Millî Eğitim Bakanı bulunan Saffet Arıkan'a gönderilerek, partinin ve hükümetin de düşünceleri alındıktan sonra, Kültür Bakanlığının bir programı halinde Türk Tarih Kurumu'na gönderilmesi ve Kurum'un görevlendirilmesi istenmiştir.

Kültür Bakanlığının 8 Ağustos 1935 tarihinde Türk Tarih Kurumu Başkanlığına yazdığı yazıda ise, tasarının bütün Bakanlıklarla Genel Kurmay Başkanlığına, Diyanet İşleri Başkanlığı ile İstatistik ve Vakıflar Genel Müdürlüklerine gönderildiği ve bu tasarıda kendi daireleriyle ilgili işler hakkındaki düşüncelerinin bildirilmesinin istendiği yazılmaktadır.

Bu tasarının dosyasında daha sonra bazı Bakanlıkların yaptıkları ve yapacakları işler hakkında raporları da bulunmaktadır.

Tasarıda tarih çalışmaları geniş anlamda ve yurt çapında ele alınmıştır. Devletin ve aydınların yardımları düşünülen ölçüde olmamışsa da, Türk Tarih Kurumu o tarihten bu yana kendi imkânları ile tasarının oldukça önemli bir kısmını gerçekleştirmede başarı göstermiştir. Tasarının bugün dahi ulusca gerçekleştirilmesi gereken birçok yönleri vardır. Bunu ayrı bir yazımızda ele almak istiyoruz:

TÜRK TARİHİ ARAŞTIRMA KURUMU PROGRAMININ AVANPROJESİ¹

1) Türk Milletinin Büyük Müverrihi Kemâl Atatürk'ün Türk tarih yazma sanatında cihanşümül bir inkılâp yapan ve millîğ kültür tarihimizin seyrinde bütün istikballere şamil bir dönüm noktası yaratan ilmiğ dehasının açtığı ulusal - insaniğ tarih ideali yolunda iman ve şuurla yürüyen, ve büyük yaratıcıdan aldığı ilhamla istikbalin Türk tarihine ait olduğuna inanan Türk Tarihi Araştırma Kurumu, hazırlamakta olduğu "Türk Tarihinin Ana Hatları" eserini, modern ilimlerin ve modern ilim metodlarının bütün icap ve taleplerini tatmin edecek surette vücuda getirmek, ve bu yüksek maksada, şimdîye kadar topladığı ilmiğ tecrübelerden ve müspet semerelerden de istifade ederek, en kestirme ve emin yollardan biran evvel varabilmek için, Büyük Üstadı Atatürk'ten yeni işaretler ve direktifler almıştır.

¹ Tasarının o zamanki imlâsı ve dili olduğu gibi bırakılmıştır. U. İ.

2) Bu işaret ve direktifler Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun ilmiğ faaliyetini daha ziyade derinleştirip genişletmesini emretmekte, ve Kurum'a bu ilmiğ hız ve hamleyi kazandırmak için, rasyonel bir iş ve ihtisas bölümü içinde vahdetli ve ahenkli bir çalışmayı temin eden geniş bir teşkilât plâni vermektedir.

3) Bu plâna göre, bütün devlet ve millet müesseseleri, Fakülteler, Akademiler, Yüksek Mektepler, Müzeler, Lise Tarih Öğretmenleri, bütün mutahassis ve münevver unsurlar, hattâ geniş halk tabakaları, Türk Tarihi Araştırma Kurumu'na fiiliğ, müspet yardım ve hizmette bulunacaklar, bunu vataniğ, milliğ vazife bilecekler, ve bununla mükellef tutulacaklar.

4) Böylece memlekette umumiğ ve canlı bir tarih seferberliğı ve büyük ölçüde bir tarih faaliyeti açılacak ve Türk Tarihi Araştırma Kurumu, bir taraftan, Türk milletinin Büyük Müverrihinden ışık alarak, ve bütün ilim unsurlarından yardım görerek, "Türk Tarihinin Ana Hatları" eserini, Türk jenesinin ve milliğ kültür iradesinin müşterek mahsulü olmak üzere vücuda getirirken, diğere taraftan da, bununla müvazi olarak, vatan topraklarındaki milliğ tarih mallarının muhafazasına, tarihiğ vesikaların toplanmasına, milliğ tarihe tealluk eden bütün işlerin ve teşebbüslerin yapılmasına, ve memlekette şuurlu, canlı ve sürekli bir tarih inşa devrinin açılmasına çalışacaktır *.

5) Büyük Şefin gösterdiğı harb kahramanlığı yolunda temiz kanını akıtarak siyasiğ istiklâlini ebedileştiren Türk milleti, kültür kahramanlığı alanında da, kendi asıl zekâsını, Büyük Üstadı Kemâl Atatürk'ün güneş dehasında bileyerek ve onun bütün kapalı imkân kapılarını açan çelik azminden ve iradesinden kuvvet ve hız alarak, kendi kültür ve tarih binasını kendi kuracaktır.

6) Bu ulusal ilmiğ tarih faaliyeti iki esas hedef üzerinde tekâsüf edecektir :

A - Her türlü tarih vesika, malzeme ve âbidelerini bulmak, toplamak, muhafaza ve restore etmek;

* Bu husustaki ilmiğ tatbikat projeleri, yıllık masrafların tesbiti, ve işlerin yıllara taksimi mutahassis heyetler tarafından hazırlanacaktır.

B - Bunların tenkidîğ ve tahlilîğ metodlarla mütalea ve mukayesesinden ve izahından çıkan ilmiğ esaslara dayanarak “Türk Tarihinin Ana Hatları” eserini terkip ve inşa etmek.

7) A kısmında başlıca şu işler başarılacaktır :

I - Milliğ tarih tezimizin ilmiğ zaferini temine yarayacak tarihiğ delilleri ihtiva eden, şurada, burada ve “Hazinei Evrak” denilen emniyetsiz, tehlikeli ve rutubetli yerlerde dağınık ve yığın halinde duran bütün vesikaları ve bütün el yazmalarını, kitabeleri, vakfiyeleri, mahkeme sicillerini, devlet merkezinde vücuda getirilecek modern, geniş bir binada toplamak ve en yeni teknik metotlarla tasnif ve tanzim ederek, tarih yazarların bu vesikalardan daima ve kolayca istifade edebilmelerini ve ilmiğ tetkiklerini bilhassa bu milliğ vesikalara istinat ettirmelerini temin etmek, (bu mühim iş As Başkan Halil Edhem’in riyaset ve nezaretinde takip olunacak ve bu maksatla Bakanlıklar murahhaslarından mürekkep olarak Ankara’da teşekkül etmiş olan komisyonun teşebbüslerinin biran evvel filiğ netice almasına çalışılacaktır).

II - Böylece tanzim ve tasnif olunacak vesikalar, mutahassıslar tarafından tetkik olunduktan sonra, tarihiğ kıymet ve ehemmiyetlerine göre, külliyyat halinde ve Türk tarihi malzemeleri serisi şeklinde sıra ile neşredilmek; (bu neşriyatı idare edecek ilmiğ heyetler zamanı gelince teşkil olunacak ve faaliyete geçeceklerdir).

III - Memleket içinde ve dağınık bir halde açıktaki duran tarihiğ eserleri, tahrip olunmak, çalınmak, satılmak, ziyaa uğramak, ve zamanla kendi kendine harap olmak tehlikelerinden masun bulundurmak için, hükümetçe bütün tedbirler alınmak; (Müzeler Umum Müdürü Hâmit Zübeyr’in riyasetinde teşekkül edecek bir komisyon bu hususta icap eden projeyi hazırlayacak, bunun icra ve tatbikini takip edecektir).

IV - Hükümet otoritelerinin ve Belediyelerin yakın alâka, takip ve mesuliyetleri altında, Cumhuriyet Halk Partisinin Halkevlerine ve Parti Organlarına açtıracağı sürekli ve usanmaz bir propaganda faaliyetile ve Matbuat Umum Müdürlüğü’nün nezaret ve takibi altında günlük gazete ve mecmualarda yaptırılacak sürekli, tesirli popüler neşriyatla, bu milliğ tarih mallarını asıl sahibi olan Türk Halkına muhafaza ettirmek; (bu işler Türk Tarihi Araştırma Kurumu üyelerinden Profesör Şemmsettin² tarafından takip edilecektir).

² Rahmetli Şemşeddin Günaltay. U. İ.

V - Kudatkubilik, Babürname vesaire gibi, Türk tarihine kaynak olacak eski eserleri ve nadir metinleri (bilhassa Arapça ve Farsça olanları) tercüme ve neşretmek; (bunların isimlerini, tercüme ve neşir sırasını gösteren bir liste Profesör Şemsettin, Köprülü, Mükrimin Halil tarafından tertip edilecek, tercüme ve neşir işi hakkında da bir proje hazırlanacaktır).

VI - Gerek içerde ve gerek dışardaki müzeler ve kütüphanelerde mevcut eski eserlerin ve tabloların kopyelerinden kolleksiyonlar vücuda getirmek; (Halil Edhem, İhsan, Reşit Saffet, Hâmit Zübeyr).

VII - Millîğ ruhu en iyi ifade eden Türk mimarisini yeniden canlandırmak ve Türk nesillerinin, mekteplerde ve mektepler dışında estetik terbiyesinde bu millîğ sanat ve kültür mallarımızı faydalı kılmak için, Türk mimariğ âbidelerinin sanatkâr fotoğrafı ile kopyalarını ucuz fiatla çıkartmak ve geniş halk tabakalarına yaymak; (Kültür Bakanlığı).

VIII - Ankara, İstanbul, Bursa, İzmir, Edirne'de muayyen devirlere ve kültürlere ait eserleri toplayarak, bu şehirleri büyük üslûpta birer "Eski eserler ve âbideler merkezi" haline koymak; (bunlara ait projeler, Türk Tarihi Araştırma Kurumu As Başkanları Bayan Âfet'le Bay Halil Eldem'in riyaset ve nezaretleri altında muta-hassıs heyetler tarafından hazırlanacaktır).

IX - Ecnebi tarih ekspedisyon'larının büyük sermayelerle başardıkları hafirleri, ilerde malîğ kudretimizin vüsathı zamanında yapmak üzere, şimdilik, küçük mikyasta hafirler tertibile arkeolojik ve antropolojik araştırmalar ve keşifler yapmak; (Müzeler Umum Müdürlüğü'nün Reisliğinde bir mütehassıs komisyon buna ait teklif projesini hazırlıyacaktır. Profesör Şevket Aziz dahil).

X - Memleket içinde ve dışındaki mühim hafir ve keşif yerlerine seyahatler tertip ederek, bulunan tarihiğ eserler ve âbideler üzerinde ilmiğ tetkikler yapmak; (As Başkan Bayan Âfet bu husustaki programı hazırlıyacaktır).

8) Türk Tarihi Araştırma Kurumu IV üncü maddede zikredilen vazifelerden hükümete teallük eden ve hükümet vasıtasile başarılması mümkün olan teşebbüsleri neticelendirmek için alâkadar Bakanlıklar ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğile doğrudan temasa girecek, ve kendi mutahassıs kolları tarafından hazırlanacak işleri yine o kollar vasıtasile takip ve intaç edecektir.

9) Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun doğrudan doğruya tarih yazma işine teallük eden ve 6 ıncı maddenin B işaretli fıkrasında zikredilen esas vazifesi şu suretle tanzim edilecektir :

Şimdiye kadar takip edilen çalışma programı ve iş bölümü bundan böyle de muhafaza edilecek, fakat mutahassıslardan mürekkep yeni kolların ve teşekküllerin ayrıca tanzim ve tesbit edilecek programlar dahilindeki çalışma ve yardımlarile ikmal safhasına girecektir.

10) Bu yeni yardımcı kolların başında ilmiğ selâhiyet ve otorite-tilse Türk Dili Araştırma Kurumu gelir.

Lengüistik ve filoloji ilimleri modern tarih yazma sanatının asliğ unsurlarından biridir. Bu yardımcı ilimler sahasında yapılacak araştırmalardan, tahlillerden, mukayeselerden çıkan neticeleri Arkeoloji, Antropoloji, ve Etnoloji gibi tarihin diğeri yardımcı ilimlerinin vereceğii neticelerle mukayese etmek ve birbirini nefy ve ispat eden delillerden bir sentez yapmak suretiledir ki prehistorik tarihiğ binasını sıhhatla kurmak ve tamamlamak mümkün olur.

Bu sebeple Türk Dili Araştırma Kurumu kendi sinesinde vücudada getireceğii bir teşekküle tarih noktai nazarından dil tetkikleri yaptırarak ve Türk Tarihi Ana Hatları eserinin dil kısmını bir sentez halinde yazdıracaktır.

Garp âlim ve müverrihleri tarihiğ âlemin mütaleasında ve iza- hında umumiyetle Endo-Öropeen dil bakımını hâkim kıldıkları için, ya yanlış hükümlere varmakta veyahut çıkmaza saplanmaktadırlar. İnşa ettiklerini zannettikleri bina da tarihin hakikiğ ve sadık binası değıldir.

Türk diliyle Endo-Öropeen diller arasında akrabalık bulunduğunu garp lengüistleri kabul ediyorsa da, şimdilik bunun daha ötesine geçemiyorlar. Buna mukabil Atatürk'ün derin ilmiğ tetkikleri aradaki münasebetin yalnız bir akrabalıktan ibaret kalmadığını, o bilâkis Türk dilinin Endo-Öropeen dillere ve bütün dünya dillerine ana ve kaynak olduğunu ispat etmektedir. Büyük Türk âlimi tarihin mütaleasında Endo-Öropeen dil prensiplerinin değıl, bilâkis Türk dilinin hâkim kılınması zaruri olduğunu ve ancak bu ilmiğ yoldan gidilmek şartile tarihe sadık bir bina kurulabileceğini göstermiştir. Garp âlimlerinin şimdiye kadar tatbik etmedikleri ve Türk dilini bilmedikleri için tatbik dahi edemeyecekleri bu yeni metodun Türk

âlimler ve araştırmacıları tarafından selâhiyetle kullanılması ilmiğ taharriyi bugüne kadar hiç gidilmedik yeni bir istikamete sokacak ve tarih ilminin zaferini en emin bir yoldan hazırlıyacaktır.

Atatürk'ün açtığı bu yeni taharri yolunda yürüyen Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun dil kolu "Türk Tarihinin Ana Hatları" eserinin dil kısmını yazarken bu esas prensibi gözönünde tutacak, ve başlıca şu tarihiğ hakikatleri müdellel olarak ve bir sentez halinde yazacaktır :

A - Eskililiğile, esaletile, veludiyetile ve sonsuz yaratma kabiliyetile, Türk dilinin, bütün dünya dilleri arasında işgal ettiği mümtaz mevki;

B - Bu dilin başka kavimlere nasıl milliğ dil olduğunu, yahut başka milletlerin dillerine kendi kelime haznesinden ve nahvinden, kök, kelime ve uzviyet vererek, hepsine umumığ bir ana kaynak hizmetini gördüğünü;

C - Türk dilinin bütün dünya dillerinin inkişaf ve tekâmülünde en müessir bir âmil olduğunu;

D - Türk Dilinin, Sumerlerin, Etilerin ve diğerk eski Anadolu kavimlerinin, Mısırlıların, Yunan medeniyetini doğuran Giritlilerin ve Egelilerin, ve Roma kültürünü doğuran Etrüsklerin ana dilleri olduğunu ispat ederek, bugünkü modern garp medeniyetine ana kaynak olan bu en eski yüksek medeniyetlerin, Türk kavimlerinin irkiğ dehasının mahsulü olduğunu göstermek.

11) "Türk Tarihinin Ana Hatları" eserinin ikinci medeniyet kısmındaki "Türklerin harb sanatına hizmetleri" faslının ilmiğ bir heyete yazdırılması, bu bahiste en ilmiğ selâhiyeti ve otoriteyi yüksek elinde tutan Büyük Erkânı Harbiyemizden rica edilecektir. Türk Tarihi Araştırma Kurumu ile Büyük Erkânı Harbiye arasındaki münasebetin muhafaza ve idamesine Büyük Erkânı Harbiye Reisi Mareşal tarafından bir irtibat Erkânı Harp Zabitinin memur buyrulması rica edilecektir.

12) Yine medeniyet kısmında Türklerin siyasete, ziraate, ticarete, iktisada, maliyeye, beden terbiyesine, musikiye, mimariye halıcılığ, boyacılığ ve ilh.... hizmetleri fasılları muhtelif Bakanlık

lara mensup olup ta bu bahislerde ihtisasları bulunan unsurlara yazdırılacak ve Bakanlıklardan kendilerine emir verilecektir.

13) Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun diğer yeni faaliyetleri şunlar olacaktır :

A) Bir mecmua veya Buleten çıkarmak; (bunun projesi Köprülü Fuad'ın riyasetinde, Reşit Saffet ve Mükrimin Halil'den mükerrerrep bir komite tarafından hazırlanacaktır).

B) Türk mimarisini ve bunu yaratan milliğ jeniye yeniden uyandırmak, Türk milletinin estetik terbiyesinde bu milliğ kültür mallarımızı faydalı ve müessir kılmak için şehirlerde, kasabalarda, yollarda ve bütün memleketteki muhtelif tarihi devirlere ait Türk mimari eserlerinin (binalar, çeşmeler, köprüler ilh...) sanatkar fotografi ile koleksiyonlarını yapmak ve ucuz fiatla halka dağıtmak; (Reşit Saffet, Celâl Esat bunun projelerini yapacaklardır).

14) Ecnebi müesseseler ve otoritelerle ve bilhassa milliğ tezimize yaklaşan ecnebi âlimlerle münasebet tesisini bir usule bağlamak; (Köprülü Fuat, Muzaffer³).

15) Memleket liseleri tarih muallimleri ve ecnebi memleketler üniversitelerinde tarih tahsil eden talebeler arasından muhabir âza seçmek; (İhsan tarafından⁴).

16) Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun ve Türk Tarihinin istikbali, yarın için mütehasıs genç unsurlar yetiştirilmesindedir. Bu maksatla Kültür Bakanlığundan tarih tahsili için Avrupa'ya ve Amerika'ya gönderilmekte olan talebeden her sene üç talebenin seçilmesi hak ve selâhiyetinin doğrudan doğruya Türk Tarihi Araştırma Kurumu'na verilmesi Kültür Bakanlığundan rica edilecektir. (Seçim hakkındaki projeyi Bay Hâmit hazırlayacaktır⁵).

17) Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun bütün bu faaliyetleri Kültür Bakanlığı'nın yüksek himayesi ve yardımı ile müsmir netice verebilir. Bunu düşünen Hâmi Reisimiz Atatürk, Kültür Bakanlığında, Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nda dahi üye olan bir tarih mütehasısının idaresi altında ilmiğ bir şube açılmasını ve bu şubenin Türk

³ Rahmetli Prof. Muzaffer Göker. U. İ.

⁴ Rahmetli İhsan Sungu. U. İ.

⁵ Ord. Prof. Hâmit Ongunsu. U. İ.

Tarihi Araştırma Kurumu ile elele faaliyete geçerek, bütün tarih maksat ve gayelerimizin tahakkukuna yarayan tedbirleri almasını irade buyurmuşlardır.

18) Bütçe. Bu programın ihtiva ettiği işlerden doğrudan doğruya Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun selâhiyetine teallük edenler iki safhaya ayrılacaktır :

I - 1935 senesinde ve bu yılın bütçesile icra edilebilecek olanlar;

II - Gelecek yıllarda icra edilecekler; (önümüzdeki yıllarda bu ihtiyaçlara göre tahsisat talep olunacaktır).

19) Programın muhtelif maddelerinde izah ve tesbit olunan işler hakkındaki projeler vazifedar heyetler tarafından ikmal edildikten sonra, masarifin senelere taksimi meselesi Divanca ⁶ kararlaştırılacaktır.

MÜNASİP YERE İLÂVE EDİLECEK MADDELER

Türk Tarihi Ana Hatları eserinin yazılmasında başlıca milliğ vesikalar ve âbideler esas kaynak olarak alınmakla beraber, garp âlimlerinin ilmiğ neşriyatı da tenkidîğ bir gözle tetkik olunmak icap eder. Bunun için Türk Tarihi Araştırma Kurumu bir tercüme faaliyeti açarak ecnebi dillerde münteşir veya intişar edecek mühim ilmiğ eserleri Türkçeye çevirtecek ve bu maksatla bir tercüme kolu vücuda getirecektir. (Başlıca Almanca, İngilizce, Rusca, İtalyanca eserler tercüme ettirilecektir. Bu işler Divanca tanzim edilecektir).

Ecnebi dillerdeki eserlerin ve mecmuaların ve umumiyetle kütüphanemizi zenginleştirecek mühim eserlerin tedariki evvelden tesbit edilecek bir bibliografya'ya göre yapılacaktır. (Bu bibliografya mürekkep bir heyet tarafından tesbit edilecektir).

* * *

Hususîğ

İstanbul : 15. VII. 1935

Çok Aziz ve Sayın Bakanım,

Atatürk'ün emirleriyle Sayın Bakanıma bu hususîğ mektubu yazıyorum :

⁶ Divan sözcüğü, o zamanki tüzüğe göre bugünkü yönetim kurulu görevini yapan ve 7 kişiden kurulan Başkanlık Divanıdır. U.İ.

Türk Tarihi Araştırma Kurumu yeni faaliyeti hakkında Büyük Önderi Atatürk'ten yeni direktifler aldı ve bir ön proje hazırladı. Bunu gördüler ve tasvip buyurdular. Ancak, bunun evvel emirde Zatiileri tarafından tetkik buyurularak lüzum görülecek ilâveler de yapıldıktan ve diğer Bakanlıklar ve Parti ile de görüşüldükten sonra Hükûmetin ve Kültür Bakanlığı'nın bir programı halinde Kültür Bakanlığından Türk Tarihi Araştırma Kurumu'na vazife şeklinde verilmek üzere kendilerine gösterilmesini irade buyurdular.

Ön projeyi ilişik olarak takdim eder ve derin saygılarımı sunarım.

Türk Tarihi Araştırma
Kurumu Başkanı
HASAN CEMİL ÇAMBEL

Hususîğ

İstanbul, Dolmabahçe : 31. VII. 1935

Çok Sayın Bakanım,

Türk Tarihi Araştırma Kurumuna vereceğiniz faaliyet programını Kurumumuza gönderdiğinizizi ve hazırlıkta bulunmak üzere alâkadar Bakanlıklara da verdiğinizizi burada iken, Dolmabahçede söylemişsiniz. Henüz program gelmediğinden emrinizi belki yanlış anladığımı tahmin ederek arzı malûmat ediyorum Sayın Bakanım.

Türk Tarihi Araştırma
Kurumu Başkanı
HASAN CEMİL ÇAMBEL

T.C.

Kültür Bakanlığı
Kültür Kurulu Dayresi
Genel sayı: 2228

Ankara 3. 8. 1935

Türk Tarihi Araştırma Kurumu Sayın Başkanlığına
Dolmabahçe Sarayı, İstanbul

31/7/1935 tarihli betiğimize cevabdır :

Büyük Önderimizden aldığımız ilham üzerine hazırlanmış olan ve hazırlanmış şeklinde onanan önproje bütün Bakanlıklarla Genel Kurmay Başkanlığına ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile İstatistik ve Evkaf Genel Direktörlüklerine gönderilmiş ve bu projede kendi

dayreleriyle ilgili işler hakkındaki düşüncelerini bildirmeleri, bir kopyesi ilişik 19/7/1935 tarihli betik ile rica edilmiştir. Alınacak cevaplar üzerine gereken işin yüksek katınıza bildirileceğini arz ile saygılarımı sunarım.

Kültür Bakanı
S. ARIKAN

T. C.

Kültür Bakanlığı
Kültür Kurulu Dayresi
Genel sayı: 2179

Ankara : 19. 7. 1935

Büyük Önderimiz Atatürk'ten aldığı direktif ve aydınlıktan güçlenen Bakanlığımızın Türk Tarihi Araştırma Kurumu'na program olarak vermeği kabul ettiği esasları gösteren önproje ilişik olarak yüksek katınıza sunulmuştur.

Türk Tarihi Araştırma Kurumunun yeni faaliyeti hakkında Atatürk'ün görüp onay bulduğu bu önprojeye göre bütün devlet ve ulus kurumları Türk Tarihi Araştırma Kurumu'na filiğ, pozitif yardımda bulunacak ve bu yardım ulusal ve kutsal bir ödev olarak tanınacaktır.

1 - Bu önprojede sözü geçen tarihsel belgeleri bir araya tophıyarak düzenlemek, sınıflamak ve incelemek için Ankara'da yaptırılacak arşiv kurağının plânını yaptırırken, kurağın genişliğini saptayabilmek üzere yüksek Bakanlıkları emri altında bulunan tarihsel belgelerin nelerden ibaret olduğunun, ne genişlikte bir yere sığıştırılabileceklerinin, bu belgelerin bugün nerede bulduklarının bildirilmesini ve bu gibi belgelerin bir listesi varsa gönderilmesini;

2 - Önprojede yüksek Bakanlıkları ile ilgili işler hakkındaki yüksek düşüncelerinin;

3 - Önprojenin 10 uncu maddesinde anlatıldığı üzere Türk Tarihi Araştırma Kurumunca yazılmakta olan "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı eserin kültür kısmında yüksek Bakanlıkları ile ilgili bahislerin hangi uzmanlara yazdırılması düşünüldüğünün evgin olarak Bakanlığımıza bildirilmesini diler, saygılarımı sunarım.

Kültür Bakanı
S. ARIKAN

Aslı gibidir
İHSAN SUNGU

(2) ~~11~~ T. T. A. Kurumunun ilmi
çalışmalarını usul bir iş
ve uygu hâlini içinde
daha çok derinleştirip
genişletmek ve kurumun
birlik ve uyum ile
sağlayan geniş bir
Kurum planı yapmak
için, Atatürk'ten
yeni direktifler
almıştır :

3- Bu plana göre, bütün
Devlet ve Ulus Kurumları,
fakülteler, ^{üniversiteler} akademiler,
~~yüksek okullar~~,
müzeler, ~~halk tarih~~

Res. 1 — Türk Tarih Kurumu için hazırlanan program tasarısının Prof. Dr. Afet İnan'ın el yazısı ile yazılmış ilk müsveddelelerinden bir sayfa.

- 4 -

Her türlü uzmanlar ve
Halk, T. T. A. Kurumuna
filiği müspet yardımlarda
tekelunacaklardır. Bu

yardımlar ulusal ve
ulusal bir ödev
tanınacaktır.

Bu suretle T. T. A.
Kurumu ^{bu taraftan} lütümlü yurt
ve ulustan yardımını
görerek, "Türk Tarihinin
ana hatları" eserinin
Türk ~~Kültür~~ genişsinin
ve Kültür enerjisinin

Res. 2 — Prof. Dr. Afet İnan'ın el yazısı ile yazılmış müsveddelerden
başka bir sayfa.

(1)

2) B - Bunların tenkidî ve çözel (tahlilî) usullerle incelenmesinden, kıyaslanmasından ve hakkında çıkan ilmiğ esaslara dayanarak, "Türk Tarihi ana hatları" eserinin somutlaşmak (terkipli) ve Kurmak.

5) A ^{Kisiminde} ~~hükümetinde~~ başlıca şu işler başarılacaktır:

I - ~~Halk~~ Ulusal Tarih Toksümü için ilmiğ utkusunu elde etmeğe yarınacak tarihî ^{sel} kanıtları ~~ta-~~ ~~zayan~~ ~~suca~~ kapsayan, sırada, burada ve "Hazinei Evrak" denilen tebliğeli, nemi yerlerde dağınk ve yeğin halinde duran bütün belgeler, elyazmalarını, yazıtları "Kitaheleri", "vakfiyeleri", hak yerleri kütüphaneleri, devlet merkezinde kurulacak modern, geniş bir binada

Res. 3 — Programın Türk Tarih Kurumu'nun o zamanki Başkanı Sayın Hasan Cemil Çambel'in el yazısı ile yazılmış bir sayfası.

toplamak, ve en yeni teknik usullerle
~~simflandırmak~~ simflayarak ve düzenliye-
 rek, tarih yazanların bu belgelerden
 her vakit ve kolayca faydalanma-
 larını ve ilmiğ araştırmalarını
 her şeyden önce bu ulusal belgeye
 dayamalarını imkânlaştırmak;

II - Böylece düzenlenecek ve
 simflanacak vesikalar, uzmanlar
 tarafından incelendikten sonra,
 tarihî değeri ve önemlerine göre,
 Türk tarihi gereği yazınları
 şekline bastırılmak;

III - Yurt içinde - dışarıda bir
 halde açıkta duran Tarihî eserleri,
 harap edilmeye, çalınmaya, satılmaya,
 kaybolmaya, ve zamanla Kendi Kendine
 bozulmaya tehlikelerinden korunmak
 için, hükümetce bütün tedbirler alınmak.

Res. 4 — Sayın Hasan Cemil Çambel'in el yazısı ile yazılmış
 başka bir sayfa.

